

De strijd in Zeeland: 10-14 mei

Toen op 10 mei de strijd ontbrandde, had de commandant Zeeland, schout-bij-nacht Van der Stad, troepen ter sterkte van ongeveer negen bataljons onder zijn bevelen, zulks met inbegrip van een bataljon marinetroepen dat de kust van Walcheren bewaakte. Door de aanwezigheid van de haveninstallaties van Vlissingen was Walcheren het belangrijkste Zeeuwse eiland dat verdedigd moest worden; die verdediging zou in eerste instantie gevoerd worden van twee stellingen uit die zich op Zuid-Beveland bevonden: de Bathstelling vlak onder de Brabantse wal en, iets ten westen daarvan, de door flinke inundaties gedekte Zanddijkstelling die het kanaal Wemeldinge-Hansweert in de rug had. Bij die tweede stelling en bij de vliegvelden Haamstede (op Schouwen) en Souburg (bij Vlissingen) waar de opleiding voor de Militaire Luchtvaart gebruik van maakte, stonden luchtafweerbatterijen: de enige artillerie waar schout-bij-nacht van der Stad verder over beschikte, bestond uit drie stukken veldgeschut uit de eerste wereldoorlog en twaalf negentiende-eeuwse vuurmonden van het type 8-staal dat onze lezer al bij de beschrijving van de strijd in de Peel-Raamstelling tegenkwam.

Deze in Zeeland opgestelde troepenmacht werd op 11 mei enigszins verzwakt doordat van der Stad, ondanks zijn heftig protest,¹ van vice-admiraal Furstner order kreeg, een sectie van het marinebataljon en een compagnie infanterie (deze werd uit Zeeuws-Vlaanderen aangetrokken) met een schip van de Maatschappij Zeeland naar IJmuiden te zenden; bij Hoek van Holland werd dit schip, de 'Prinses Juliana', op de ochtend van 12 mei door de Duitsers gebombardeerd en beschoten; het werd in verwarring verlaten. Alle opvarenden (er was een gewonde) konden door een Engelse torpedobootjager, door een loodsboot uit Hoek van Holland en door enkele vissersboten gered worden. Inmiddels had van der Stad van andere zijde versterkingen ontvangen. Op 10 mei was een Engelse demolition-party gearriveerd onder leiding van Commander Peter Cazalet; bovendien kwam die dag de Franse verkenningsgroep-de Beauchesne (die later naar Noord-Brabant trok) op Walcheren en Zuid-Beveland aan; voorts werd tegen de avond een compagnie van de Franse 60^e infanteriedivisie, per torpedoboot aangevoerd, in Vlissingen ontscheept en tenslotte meerde daar in de nacht van 10 op 11 mei een Frans transportschip met een eerste detachement van de Franse 68^e infanteriedivisie, onder bevel van de infanterie-commandant dier divisie, generaal Durand. De twee Franse divisies (de 60^e en de 68^e) die, tot het Franse zevende leger behorend, aan de strijd in Zeeland zouden deelnemen, waren kwalitatief bepaald niet de beste die Frankrijk bezat: ze bestonden voor driekwart uit reservisten die ouder waren dan dertig jaar; hun kader telde nauwelijks beroepsofficieren. Niettemin: hun komst, hun hulp, was welkom. Het gros van die troepen bereikte Zeeland via België, maar van Duinkerken uit vonden ook overzee transporten naar Vlissingen plaats: drie, waarvan het laatste op de avond van de tiende binnenliep. Die transporten waren herhaaldelijk door de Luftwaffe aangevallen; bovendien werd Vlissingen op Pinksterzondag, 12 mei, des ochtends door de Duitsers gebombardeerd. Vier schepen, waaronder de mijnenlegger 'Bulgia', werden tot zinken gebracht.

In de havenbuurt brak paniek uit ('vrouwen en kinderen gillen het uit van angst, velen zijn een zenuwtoeval nabij'), de tram in de richting van Middelburg zat spoedig 'tjokvol met vluchtelingen waarvan velen soms zonder kleren, dekens en papieren (waren) weggelopen'; anderen verlieten haastig de stad met zwaarbeladen fietsen. Spoedig bleek dat ook alle havenarbeiders verdwenen waren; marinetroepen en de leden van de Britse vernielingsploeg begonnen de lading van het grootste Franse schip, de 'Pavon', te lossen, maar dat ging slechts langzaam: niemand kon de kranen bedienen. Van der Stad gaf daarop de burgemeester, C. A. vanWoelderens (een oud-beroepsofficier, in de eerste wereldoorlog verbonden aan de geheime dienst van het Algemeen Hoofdkwartier), opdracht, de kraanbedieningen op te sporen en hen, desnoods met het dreigement van fusillering, weer aan het werk te zetten - vierentwintig uur later waren alle schepen, met inbegrip van de 'Pavon', gelost.

Vormden die Duitse luchtaanvallen een bron van verwarring, een tweede werd gevormd door de berichten en geruchten omtrent het dalen van Duitse parachutisten en het ingrijpen van een sinistere Vijfde Colonne. Dat Duitse parachutisten neerkwamen, werd van omstreeks tweehonderd plaatsen gemeld (in werkelijkheid trachtten slechts hier en daar in Zeeland bemanningsleden van getroffen Duitse vliegtuigen zich met hun parachute in veiligheid te brengen) - elke melding leidde er toe dat troepen op onderzoek uitgezonden werden. Bij Schouwen meende men voorts geheimzinnige schepen waar te nemen. Op Walcheren constateerde men op 14 mei dat des nachts met krijt 'tekens' aangebracht waren in de dorpen West- en Oost-Souburg die dicht bij het vliegveld lagen, 'ook waren op een aantal huizen pijlen aangetroffen die wezen in de richting van het vliegpark. . . . Tevens kwamen meldingen binnen van vergiftigde bonbons, sigaretten en gebak' - het waren alles symptomen van toenemende nervositeit.

Bron: Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog, dr. L. de Jong, deel 3